

Fjærevardåsen

**

Referanse:

Klepsland J. T. 2017. Naturverdier for lokalitet Fjærevardåsen, registrert i forbindelse med prosjekt Frivilligvern 2016. NaRIN faktaark. BioFokus. (Weblink: <http://borchbio.no/narin/?nid=5940>)

Referansedata

Fylke: Vestfold
Kommune: Larvik
H.o.h.: 135-200moh
Areal: 90 daa
Kartblad: 1813 III

Prosjektilhørighet: Frivilligvern 2016
Inventør: JKL
Vegetasjonssone: boreonemoral 100%
Vegetasjonseksjon: O1-Svakt oseanisk
Dato feltreg.: 23-06-2016

Sammendrag

"Fjærevardåsen" er tilbudt gjennom ordningen med frivillig vern. BioFokus har foretatt en naturfaglig vurdering av verneverdiene, på oppdrag for Miljødirektoratet. Området ligger like sør for Brånakollane naturreservat i Larvik kommune. Berggrunnen består hovedsaklig av syenitt, men også litt larvikitt (monzonitt). Området ligger i boreonemoral sone.

Kun en mindre del av undersøkelsesområdet er funnet verneverdig (90 dekar mot 202 dekar). Kollepartiene hhv øst og vest for avgrenset verneverdig areal består i høy grad av skrinng gjennomhogd lyngskog dominert av furu og bjørk, og betraktes følgelig som ikke verneverdig. Verneverdig areal vurderes som tilfredsstillende arrondert både i forhold til kjente naturverdier i nærområdet, topografi og landskapsformer. Det er ikke/lite behov for buffer utover det som er inkludert i avgrensingen. Kun ett kjerneområde/naturtypelokalitet er avgrenset, men denne er vurdert som svært viktig.

De to sprekkekalene er dominert av svak lågurtskog med bøk, gran, osp, bjørk og eik i tresjiktet. Mindre deler av kjerneområdet kan føres til de rødlistete skogtypene kalkrik bøkeskog (VU) og lågurt-eikeskog (NT). Mer opplendte parti er generelt fattige og består for det meste av blåbærskog (med bøk, eik og gran) samt noe lyngskog med furu og bjørk. Innenfor kjerneområdet er det relativt gammel skog med bøk, eik og spisslønn på inntil 150(-200) år. Det inngår også en del dødvedelement av diverse treslag, men mest av raskvoksende gran. Dalføret i sør består av høyproduktiv bøkeblandingsskog med øvre alder på ca 100 år, og snittalderen trolig betydelig lavere. Opplendte parti består generelt av temmelig ung, tett og småvokst (ofte krattaktig) skog av bøk, eik, bjørk og gran.

Noen krevende arter er påvist, hovedsaklig tilknyttet spisslønn og bøk innenfor kjerneområdet. I alt ble det påvist 5 rødlistete kryptogamer, hvorav 3 truede, men mest interessant er funnet av *Bacidia polychroa* som er ny for Norge.

Fjærevardåsen representerer et lite men verdifullt skogområde som inneholder restfragment av gammel bøkeblandingsskog av rikere utforming (lågurtskog). Området kan og bør ses på som et spesialområde, som også både har utfyllende og supplerende naturkvaliteter i forhold til Brånakollane NR i nord. Dette gjør at Fjærevardåsen vurderes som regionalt verneverdig (**) på tross av svært beskjedent areal. På de generelle manglene gjelder: 1) rike skogtyper (middels grad); 2) rødlistearter (liten grad); 3) lavlandsskog (middels grad). Av prioriterte skogtyper inndeckes: 1) edelløvskog; herunder bøkeskog og lågurt-eikeskog (middels grad).

Feltarbeid

Området er undersøkt av Jon T. Klepsland (BioFokus) i juni 2016. Tilbudsarealet anses godt nok undersøkt for å kunne presentere nær optimale avgrensningsforslag innenfor arbeidsgrensene, og for å kunne foreta en rimelig sikker verdivurdering av området i henhold til gjeldene metodikk.

Tidspunkt og værets betydning

Været og tidspunktet var tilfredsstillende med hensyn til kartlegging av alle ettersøkte organismegrupper (karplanter, moser, lav, jord- og vedboende sopp). Likevel litt tidlig på året i forhold til jordboende sopp.

Utvelgelse og undersøkelsesområde

"Fjærevardåsen" er tilbudt gjennom ordningen med frivillig vern, i regi av Miljødirektoratet, Fylkesmannen i Vestfold, og grunneierne. Tilbudt areal (undersøkelsesområdet) var på 202 dekar.

Tidligere undersøkelser

Registranten kjenner ikke til om det er foretatt relevante naturfaglige undersøkelser i området tidligere. Det foreligger ingen naturtypelokaliteter i Naturbase. Søk i Artskart gav ingen interessante eller relevante treff.

Beliggenhet

Området ligger øst for Lågen og nord for Åsumvannet i Larvik kommune. Fjærevardåsen ligger like sør for Brånakollane naturreservat. Landskapet preges av små koller og dalsenkninger.

Naturgrunnlag

Topografi

Undersøkelsesområdet besto av et par småkoller og et par smådaler. Avgrenset verneverdig areal inkluderer ikke kollene.

Geologi

Berggrunnen består hovedsaklig av syenitt, men også litt larvikitt (monzonitt). Løsmassedekket er generelt tynt til manglende, men lokalt opptrer noe forvittringsmateriale.

Klima

De frodige løvskogene, i kombinasjon med spesielle topografiske forhold, holder godt på luftfuktigheten. Dette gir grunnlag for arter med strenge krav til stabilt høy luftfuktighet.

Vegetasjon og treslagsfordeling

De to sprekkedalene er dominert av svak lågurtskog med bøk, gran, osp, bjørk og eik i tresjiktet. I feltsjiktet inngår typisk ormetelg, sauettelg/geittelg, gjøkssyre, hvitveis, liljekonvall og skogsvingel. Rikere lågurtskog er begrenset til mindre areal med blokkmark og ur i kjerneområdet, hvor det bl.a. inngår blåveis, tannrot, trollbær, storkonvall og storklokke. Treslagsvariasjonen der er høy, men det inngår lite bøk. En ikke ubetydelig del av kjerneområdet kan føres til de rødlistete skogtypene kalkrik bøkeskog (VU) og lågurt-eikeskog (NT).

Ellers (dvs mer opplendte parti) er generelt fattige og består for det meste av blåbærskog (med bøk, eik og gran) samt noe lyngskog (med bjørk og furu). Det meste av slik lyngskog er imidlertid forsøkt ekskludert fra avgrensingen. Like øst for kj.omr 1 er det noe granplantefelt (som er delvis nylig uthogd).

Under ett er bøk og gran de vanligste treslag. Det er også mye eik, osp, bjørk og spisslønn. I mindre grad inngår furu, lind og hassel, mens ask, alm og svartor opptrer sparsomt.

Skogstruktur og påvirkning

Innenfor avgrenset verneverdig areal er skogen eldst innenfor kj.omr. 1 (se kj.omr. beskrivelsen). I søndre dalføre står det høyproduktiv, høystammet løvblandingsskog dominert av bøk, gran, bjørk og osp, hvor de eldste trærne (bøk) neppe er over 100 år, og snittalderen trolig betydelig lavere. Det er likevel allerede produsert en del dødvedelement av fremfor alt gran og bjørk. Mer opplendte parti består generelt av temmelig ung, tett og småvokst (ofte krattaktig) skog av bøk, eik, bjørk og gran.

Kjerneområder

I det følgende listes informasjon om de avgrensede kjernelokalitetene i området Fjærevardåsen. Nummereringen referer til inntegninger vist på kartet.

1 Fjærevardåsen NØ

Naturtype: Gammel edellauvskog - Gammel bøkeskog
BMVERDI: A

Areal: 14,3daa

Innledning: Lokaliteten er kartlagt av Jon T. Klepsland (BioFokus 2016) i forbindelse med ordningen "frivillig vern" på oppdrag for Miljødirektoratet og Fylkesmannen. Rødlistekategorier følger 2015-utgaven for arter og 2011-utgaven for naturtyper. Metodikk for avgrensning og verddivurdering følger DN-håndbok 13 men tilpasset nyere faktaark utarbeidet i 2014.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger nordøst for Fjærevardåsen (og et lite stykke sør for Brånakollane NR) i Larvik kommune. Avgrensingen omfatter en liten sprekkedal med gammelskog som løper i en sørlig-nordlig retning. Lengst sør er sprekkedalen dyp og trang med høye bergvegger. Lokaliteten grenser til yngre og triviell skog på de fleste kanter, men til hogstflater lengst mot sør og nord, samt mot øst i midtre del.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper: Svak lågurtskog og (rik) lågurtskog dominerer. En ikke ubetydelig del av arealet kan føres til de rødlistete skogtypene kalkrik bøkeskog (VU) og lågurt-eikeskog (NT). Treslagsvariasjonen er stor med bøk, gran, osp, eik, spisslønn, lind, og mindre mengder hassel, ask og alm. Feltsjiktet varierer en del i rikhet og dekningsgrad, men stedvis inngår bl.a. blåveis, tannrot, trollbær, hvitveis, liljekonvall, storkonvall, storklokke, ormetelg, geittelg, myskegras og skogsvingel.

Bruk, tilstand og påvirkning: Skogen varierer i alder fra moderat til temmelig gammel. Eldst er den lengst sør (i trang sprekkedal) og lengst nord. Der inngår en del eik, bøk og spisslønn på inntil 150(-200) år. Der forekommer også en del dødvedelement av diverse treslag, men mest av raskvoksende gran. Mellomliggende parti er ca 80-100 år og har få dødvedkvaliteter. Både bøk, spisslønn, alm og osp er inntil 40(-50) cm dbh, mens én eik er ca 70 cm dbh.

Artsmangfold: Flere krevende kryptogamer ble funnet på eldre bøk, spisslønn og gran m.fl. Mest interessant og oppsiktsvekkende er funn av *Bacidia polychroa* (ny for Norge). Andre relativt krevende arter omfatter: *Gyalecta flotowii* (VU), *klosterlav* (NT), *sølvnever*, *kystnever*, *lungenever*, *Thelotrema lepadinum*, *sveipfellmose* (VU), *krusfellmose*, *svartsonekjuke* (NT) og *bøkebrunkjuke*. Det er trolig også potensial for krevende jordboende sopp, og insekter tilknyttet gamle edelløvtrær.

Fremmede arter: Ingen påvist.

Verdivurdering: Lokaliteten får middels (til nesten høy) vekt på flere parametre som artsdiversitet, vegetasjonsrikhet, habitatkvalitet og størrelse. Dette gir en sterk B-verdi etter metodikken. På grunn av funn av ny lavart for Norge (som trolig blir rødlistet som CR ved neste revisjon) vektet lokaliteten opp til A-verdi.

Skjøtsel og hensyn: Naturverdiene er knyttet til skoglig kontinuitet og stabilt lokalklima. Naturverdiene ivaretas derfor best ved fri utvikling uten inngrep.

Artsmangfold

Karplantefloraen er rik innenfor kjerneområdet, men ellers ganske fattig og triviell (se kj.omr. og vegetasjonskapittel).

Mosefloraen er ikke godt undersøkt. Enkelte interessante arter er likevel påvist: sveipfellmose (VU) på gammel bøk, og krusfellmose og glansperlemose på bergvegg.

Lavfloraen er bedre undersøkt, og flere krevende arter er påvist. Fremfor alt innenfor kj.omr. 1, men også et par utenfor. Følgende rødlistede og andre interessante/ krevende ble påvist: *Bacidia polychroa* (ny for Norge), *Bacidia biatorina* (VU), *Gyalecta flotowii* (VU), klosterlav (NT), sølvnever, kystnever, lungenever og *Thelotrema lepadinum*.

Jordfungaen er ikke kjent grunnet manglende fruktifisering (for tidlig befaringsstidspunkt?). Det er trolig potensial for enkelte krevende arter.

Vedfungaen er bedre kjent, men pga små areal med dødvedkvaliteter ikke spesielt variert. Av noe krevende arter ble påvist: svartonekjuke (NT), hyllekjuke og bøkebrunkjuke.

Tabell: Artsfunn i Fjærevardåsen. Kolonnen Totalt antall av art summerer opp antall funn innenfor området. 0 betyr at artsfunnet ikke er tallfestet, men begreper som mye, en del, sparsomt, spredt o.l. er brukt. Det store tallet i kolonnen Funnet i kjerneområde henviser til hvilke kjerneområder arten er funnet. Det lille tallet angir hvor mange funn som er gjort i hvert kjerneområde. 0 betyr tekstlig kvantifisering. Små tall uten kjerneområdenummer angir funn utenfor kjerneområder.

Gruppe	Vitenskapelig navn	Norsk navn	Rødliste-status	Totalt antall av art	Funnet i kjerne-område (nr)
Karplanter	<i>Campanula latifolia</i>	storklokke			1
	<i>Hepatica nobilis</i>	blåveis			1
	<i>Fraxinus excelsior</i>	ask	VU		1
	<i>Ulmus glabra</i>	alm	VU		1
Karplanter (Norge)	<i>Cardamine bulbifera</i>	tannrot			1
	<i>Galium odoratum</i>	myske			1
	<i>Polygonatum multiflorum</i>	storkonvall			1
Lav	<i>Bacidia biatorina</i>	kastanjelundlav	VU		
	<i>Gyalecta flotowii</i>	bleik kraterlav	VU		1
	<i>Lobaria amplissima</i>	sølvnever			1
	<i>Lobaria pulmonaria</i>	lungenever			1
	<i>Lobaria virens</i>	kystnever			1
	<i>Thelotrema lepadinum</i>	vanlig rurlav			1
Moser	<i>Neckera pennata</i>	svøpfellmose	VU		1
Sopper	<i>Biatoridium monasteriense</i>	klosterlav	NT		1
	<i>Inonotus nodulosus</i>	bøkebrunkjuke			1
	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	svartonekjuke	NT		1

Avgrensing og arrondering

Tilbudt areal var veldig snevert avgrenset i visse parti, selv om det ikke går noen eiendomsgrenser der. Dette har medført en ikke full-optimal avgrensing av verneverdig areal.

Kun en mindre del av undersøkelsesområdet anses verneverdig (90 dekar mot 202 dekar). Kollepartiene hhv øst og vest for avgrenset verneverdig areal består i høy grad av skrinn lyngskog dominert av furu og bjørk, som dessuten er kraftig gjennomhogd og derfor ung, eventuelt med en gjensatt skjerm av frøstillingstrær. Enkelte av disse gjenstående furutrær er gamle (200-300 år), men det er for få slike til at dette gir viktig nok argumentasjon for å ta med mye ungskog med svakt restaureringspotensial. Små isolerte fragment av gammel eikeblandingsskog finnes også, men igjen er disse for marginale til å bli inkludert.

Avgrenset verneverdig areal vurderes som tilfredsstillende arrondert i forhold til kjente naturverdier i nærområdet. Også i forhold til topografi og landskapsformer er arronderingen tilfredsstillende, tatt det lille arealet i betraktning. I nordvest vil det være positivt å få inkludert hele kjerneområdet.

Behovet for buffersoner (utover det som inngår i avgrensingsforslaget) vurderes som lavt, og der det eventuelt kunne hatt en viktig funksjon er det ikke mulig grunnet nylig flatehogst (smådalen like øst for midtre del av kjerneområdet), eller pga snevert avgrenset undersøkelsesområde (smådal sør for kjerneområdet). Det er f.ø. ikke utvidelsespotensial i noen retning utover det som er tilbudt.

Andre inngrep

Verneområdet og utvidelsesforslaget er for øvrig omgitt av intensivt drevet skoglandskap preget av hogstflater, granplantfelt, driftsveier og kjørspor etter hogstmaskin.

Vurdering og verdisetting

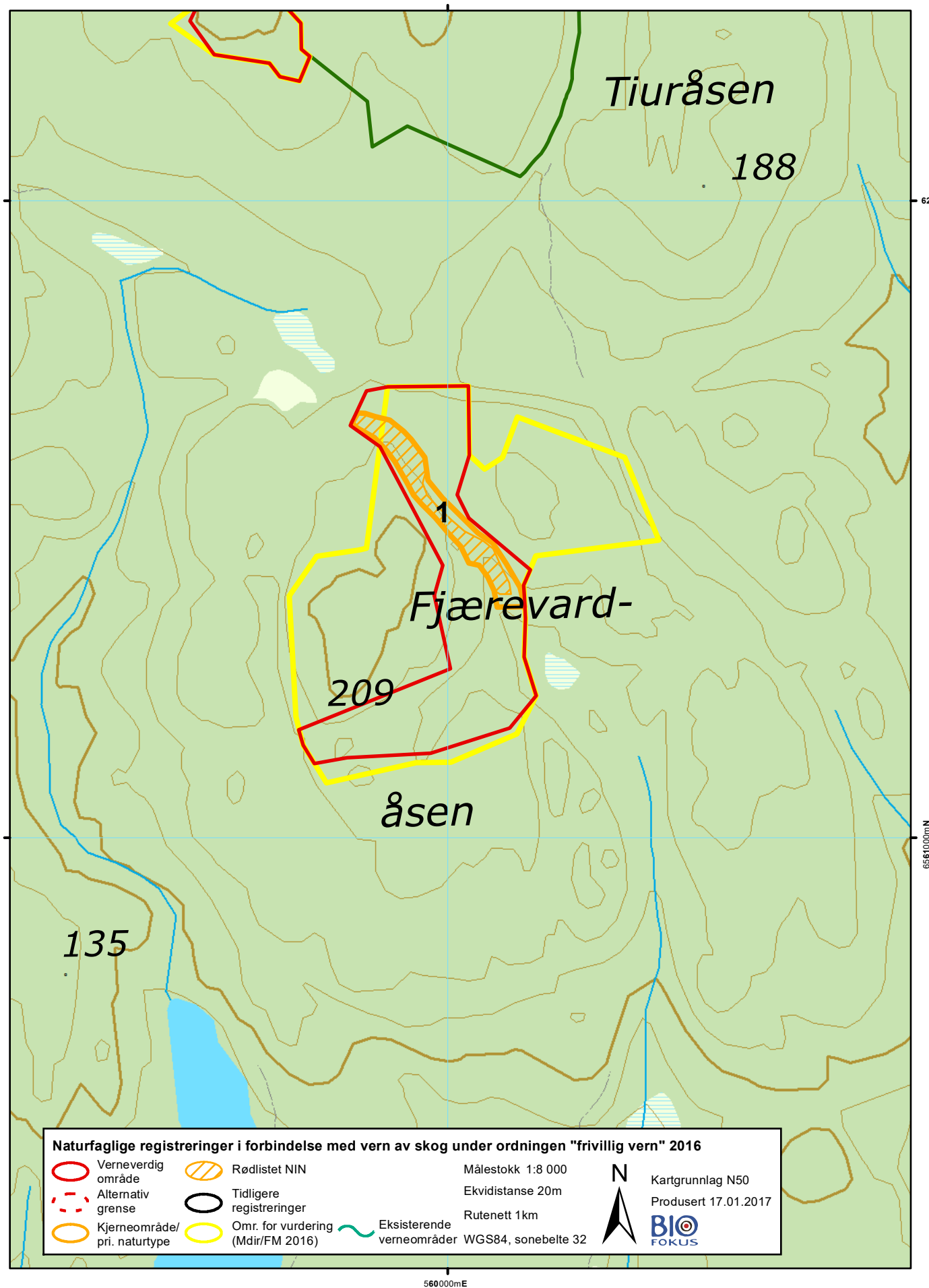
Fjærevardåsen representerer et lite men verdifullt skogområde som inneholder restfragment av gammel bøkeblandings-skog av rikere utforming (lågurtskog). Området kan og bør ses på som et spesialområde, som også både har utfyllende og supplerende naturkvaliteter i forhold til Brånakollane NR i nord. Området er også tilfredsstillende arrondert i forhold til kjente naturverdier og topografi slik at uheldige kanteffekter ikke vil forverres.

Isolert sett scorer Fjærevardåsen lavt på parametre som har med kontinuitet og død ved å gjøre, men moderat høyt på rikhet, variasjon og artsmangfold (grunnet kj.omr. 1). De spesielle naturkvalitetene som finnes her gjør at Fjærevardåsen vurderes som regionalt verneverdig (**) på tross av svært beskjedent areal.

Fjærevardåsen, som her avgrenset, vil (i beskjeden grad pga lite areal) kunne bidra til oppfylling av en rekke viktige mangler i skogvernet (Framstad et al. 2002, 2003, 2010). På de generelle manglene gjelder: 1) rike skogtyper (middels grad); 2) rødlistearter (liten grad); 3) lavlandsskog (middels grad). Av prioriterte skogtyper inndeckes: 1) edelløvskog; herunder bøkeskog og lågurt-eikeskog (middels grad).

Tabell: Kriterier og verdisetting for kjerneområder og totalt for Fjærevardåsen. Ingen stjerner (0) betyr at verdien for kriteriet er fraværende/ ubetydelig. Strek (-) betyr ikke relevant. Se ellers kriterier for for verdisetting i metodekapittelet.

Kjerneområde	Urørthet	Død ved mengde	Død ved kontin.	Gamle bartrær	Gamle løvtrær	Gamle edelløvtrær	Tre-slagsfordeling	Topografisk-variasjon	Vegetasjons-variasjon	Rikhet	Arter	Størrelse	Arrondering	Samlet verdi
1 Fjærevardåsen NØ	***	**	*	0	*	**	***	**	**	**	***	-	—	***
Samlet vurdering	**	**	*	0	*	**	***	**	**	**	**	*	**	**

Bilder fra området Fjærevardåsen

Nylig gjennomhogd granplantefelt like øst for midtre del av kjerneområdet. (Ekskludert fra verneforslag) Foto: Jon T. Klepsland

Typisk gjennomhogd lyngskog på kulle i vest med spredte frøstillingstrær (ekskludert fra verneforslag). Foto: Jon T. Klepsland

Gammel bøkeblandingsskog (svak lågurt) i kj.området (nordre del). Foto: Jon T. Klepsland

En del død ved av gran i bøkeblandingsskog i smådalen i sør. Foto: Jon T. Klepsland